

Afgørelser – Reg. nr.: 07947.00

Fredningen vedrører: Blegmose - Afvist

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet

29-12-2000

Kendelser

Deklarationer

FREDNINGSNÆVNET>

REG.NR: 7947.00

Blegmose

INDHOLDSFORTEGNELSE

Fredningsforslag rejst af Danmarks Naturfredningsforening den 21.juni 1999.

FN afvist 29-12-2000

MATRIKELFORTEGNELSE

(ajour pr. / 19)

Fredningen omfatter (helt eller delvis) følgende matrikelnumre:

Fredningsforslaget omfatter helt eller delvis følgende matrikelnumre:

Ryomgård Hgd., Marie Magdalene matr.nr.:

3, 3ac, 3ad, 3ae, 3ah, 3ag, 3al, 3ao, 3ap, 3aq, 3cc, 3cr, 3h,
3i, 3l, 3m, 3n, 3o, 3u, 3v, 3y, 4a, 4al, 4au, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
13, 14, 15, 16, 17, 18, 19a, 19b, 19c, 19d, 20, 21, 22, 23, 25b.

Gældende matrikulært kortbilag: 1999

Se også REG.NR:

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

29/12-00

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
2 - JAN 2001

Vedr. j.nr. 67/1999 - forslag om fredning af Blegmose i Midtdjurs Kommune.

Vedlagt fremsendes afgørelse afsagt i dag, hvorefter det af Danmarks Naturfredningsforening fremsatte forslag til fredning af Blegmose afvises.

Vedrørende klagevejledning henvises til side 8 i afgørelsen.

Med venlig hilsen

Mogens Beier

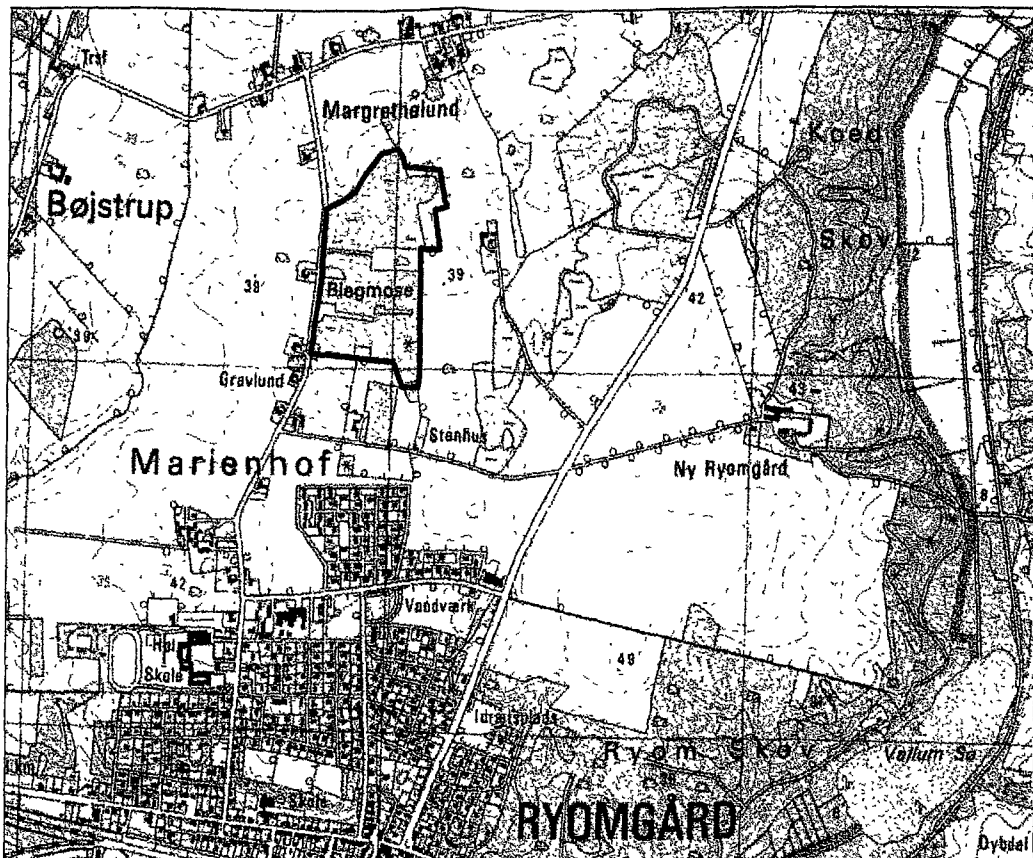
Sendt til:

Lodsejer nr. 1 - 26, jf. fredningsforslaget
Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr. 8-70-52-1-721-1-00)
Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/Keld Andersen, Skalhøjvej 44, 8581 Nimitofte
Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Sølyst, Gjellerupvej 11, 8220 Brabrand
Det amtsrådsvalgte medlem af Nævnet, Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå
Det kommunevalgte medlem af Nævnet, Benny Busk, Bugtrupvej 13, 8560 Kolind
Friluftsrådet, Scandiagade 13, 2450 København SV
Friluftsrådet, v/amtsformand Kim A. Keblovszki, Mejløvænget 38, True, 8381 Mundelstrup
Midtdjurs Kommune, Bugtrupvej 31, 8560 Kolind
Åge V. Jensens Fond v/Lars Møller Nielsen, Sjellosegård, Voldbyvej 100, 8464 Galten.
Elisabeth Harde Clausen, Svanlundvej 10, 9800 Hjørring
Niels M. Jensen, Margrethelundvej 3, 8550 Ryomgård
Benny Jensen, Margrethelundvej 1, 8550 Ryomgård
Jørgen Thorsen, Marienhoffvej 36, 8550 Ryomgård

Ad. 1996-1211/12-0052

AFGØRELSE
af
29. december 2000

VEDRØRENDE FORSLAG OM FREDNING
AF
BLEGMOSE
I MIDTDJURS KOMMUNE
ÅRHUS AMT

I.

INDLEDNING

Ved skrivelse af 22. juni 1999 har Danmarks Naturfredningsforening rejst fredningssag for Blegmose nord for Ryomgård i Midtdjurs kommune.

Forslaget omfatter ialt ca. 15.5 ha. og afgrænses mod vest af Marienhoffvej og mod nord, øst og syd af dyrket land. I forslaget hedder det bl.a.:

"Beskrivelse af området.

Størstedelen af området er i dag en delvist nedbrudt højmose, der er præget af et stort antal små eller meget små tørvegrave. Som følge af dræning og tørvegravning er det meste af mosen sprunget i skov, men der er stadig åbne partier i mosens centrale/nordlige dele, og en del af tørvegravene er under regeneration, idet de vokser til med tørvemos og andre væsentlige højmoseplanter. Her findes endnu beskedne mængder af den karakteristiske højmoseplante tranebær. I den sydlige del af mosen, hvor effekten af dræningen er slået mest igennem, er højmosen stærkt tilgroet, men her forekommer dog stadig tuekæruld, klokkelyg og anden højmosevegetation. I randområderne, idet i den nordligste del, er der skov på højereliggende terræn, der ikke har været højmose. Enkelte steder i udkanten af højmosen er der plantet nåletræer".....

Fredningens baggrund:

Området er forstyrret højmose under nedbrydning, men med mulighed for regeneration. Denne naturtype er omfattet af EF's Habitatdirektiv (direktivets liste I over beskyttede naturtyper), og der er derfor både nationale og internationale interesser i at sikre mose, inden højmosepræget helt forsvinder. Mosen kan let sikres ved at afbryde drænet og rydde træer i og omkring de lysninger, der endnu findes. Herved vil højmosen atter bringes til at fungere.

Fredningens perspektiv:

Perspektivet i fredningen er at genskabe en højmose, hvor man både kan opleve højmosen som naturfænomen med dens specielle plante- og dyreliv og kan iagttage de kulturhistoriske spor, som tørvegravningen har efterladt. De små grave, der har tilhørt enkelte familier på egnen, vil i århundreder fremover kunne spores i den levende mose.

En højmose er fra naturens hånd en åben naturtype, som ikke gror til med træer. Det skyldes, at tørvelaget danner et vandstandsende lag, så vandet i mosen udelukkende stammer fra den mineral- og næringsfattige nedbør. Tørvemosset og de øvrige højmoseplanter er tilpasset til at vokse i dette våde og sure miljø, hvor planterne efterlader nogle millimeter tørv hvert år. Større vedplanter kan ikke vokse på højmosefladen, med mindre

mosen er drænet. Ved dræning sænkes mosens vandspejl, og når der kommer luft til tørven, nedbrydes den, hvorefter der hurtigt vil indvandre træer.

Blegmosen kan genskabes ved at afbryde ét eneste dræn og fælde en del træer. Man kan på den måde let skabe et rekreativt område af både naturhistorisk og kulturhistorisk værdi. Det rekreative perspektiv er væsentligt i lyset af, at Midtdjurs Kommune har oplyst, at der er mulighed for byudvidelse indtil ca. 100 meter syd for det område, der foreslås fredet.

Fredningen og genopretningen af Blegmosen skal ydermere ses i lyset af, at den industrielle indvinding af sphagnum i Danmarks startede på Djursland, og at næsten alle højmoser i denne del af landet er gravet væk i dag. Der er således knyttet betydelige lokale kulturhistoriske interesser til fredningen, og mosen vil kunne få en betydelig funktion i undervisningssammenhæng"....

II.

SAGENS BEHANDLING VED FREDNINGSNÆVNET

Under sagens behandling har Fredningsnævnet bestået af adm. dommer Mogens Beier, Randers, formand, det amtsrådsvalgte medlem Børge Sundahl og det kommunevalgte medlem Benny Busk.

Bekendtgørelse om sagens rejsning har været indrykket i Statstidende den 15. juli 1999 og været bekendtgjort i Randers Amtsavis.

I skrivelse af 11. oktober 1999 anbefalede Friluftsrådet, Århus amt, det fremsatte forslag.

I skrivelse af 19. oktober 1999 udtalte Skov- og Naturstyrelsen, Naturforvaltningskontoret, at Styrelsen principielt var enig i, at der er tale om en naturtype, der bør beskyttes og plejes i nødvendigt omfang med henblik på at opretholde og om muligt forbedre tilstanden. Henset til områdets størrelse og nuværende tilstand mente Styrelsen imidlertid, at dette formål måske lige så godt eller bedre ville kunne opnås gennem langsigtede, frivillige aftaler med lodsejerne. Samtidig fremhævede Styrelsen, at det omhandlede område ikke er udpeget som EF-Habitatområde.

Den 20. oktober 1999 blev der afholdt et offentligt møde, hvor Århus Amt ikke kunne anbefale fredningsforslaget, bl.a. begrundet i at alene en begrænset del af det foreslåede område kan genskabes som højmose. Amtet erklærede, at mulighederne for at sikre området burde ske ved frivillige plejeaftaler.

Fra lodsejerside, ialt ca. 25, blev der protesteret mod fredningsforslaget. Lodsejerne er-

klærede sig villige til at indgå i drøftelser om frivillige plejeaftaler.

Danmarks Naturfredningsforening ville ikke udtale sig imod, at sagen blev udsat for at afvente indgåelse af eventuelle frivillige aftaler.

I skrivelse af 29. oktober 1999 meddelte Fredningsnævnet, at sagen skulle udsættes til 1. september 2000 for at afvente resultatet af de drøftelser, der skulle finde sted mellem Århus amt og lodsejerne om en frivillig sikring af området.

I skrivelse af 4. juli 2000 fra Århus Amt hedder det bl.a.:

"Århus Amt har fået et konsulentfirma til at lave en forundersøgelse og udarbejde et skitseprojekt for naturgenopretningsprojekt i Blegmosen.

Beslutning

Amtsrådets udvalgt for Miljø og Trafik besluttede på mødet den 29. juni 2000,

at der ikke gennemføres naturgenopretning i Blegmosen, samt at amtet fortsat ikke kan støtte fredningsforslaget

Baggrund for beslutningen

Konsulenterne har i foråret 2000 undersøgt vandstanden i Blegmosen og dræningsforhold, og det konkluderes:

- at det er teknisk muligt at hæve vandstanden i de laveste dele af Blegmosen, og*
- at det er teknisk muligt at lede drænvand fra de opstrøms beliggende, dyrkede arealer uden om Blegmosen.*

Der opstilles dog en række forbehold, herunder at det kan være vanskeligt at genskabe højmose på så lille et areal, dels på grund af en stor indvandring af træer fra de omkringliggende skovklædte arealer, dels på grund af påvirkningen fra landbrugsdriften (atmosfærisk nedfald af kvælstof). Der må endvidere påregnes store udgifter til at holde trævækst nede på de åbne flader både ved det første indgreb og i de efterfølgende mange år.

Konsulenterne vurderer, at det vil koste ca. kr. 500.000 at flytte hoveddræningerne uden om Blegmosen, etablere spærring i drænbrønde og foretage en førstegangstrydning i projektområdet.

Af de ca. 15 ha., der er foreslået fredet, er kun ca. 4 ha mose/hede med en reel mulighed for gendannelse af højmose. Disse naturområder ligger spredt i Blegmosen, hvoraf det største på ca. 2,4 ha i den nordlige ende af Blegmosen er det område, som projektforslaget omhandler.

Ud over de af konsulenterne beskrevne ændringer i afledningen af drænvand kan det også blive nødvendigt at skulle lede drænvand fra andre dyrkningsarealer nord for Blegmosen uden om mosearealet.

Samlet vurderer amtet, at det er relativt usikkert, om der kan genskabes højmose af høj kvalitet det pågældende sted.

Hertil kommer, at et naturgenopretningsprojekt vil være ressourcekrævende, hvad angår de mandskabstimer, som skal anvendes til indgåelse af aftaler med et stort antal lodsejere, og hvad angår den rydningsindsats, som skal foregå mange år fremover.

På den baggrund vurderer Amtsrådets Udvalg for Miljø og Trafik, at det samlede ressourceforbrug til genskabelse af højmosen er for stort i forhold til de naturforbedringer, der med sikkerhed kan opnås"

Fredningsnævnet anmodede Danmarks Naturfredningsforening om foreningens bemærkninger til Amtets beslutning, og i skrivelse af 24. august 2000 fra Danmarks Naturfredningsforening, hedder det bl.a.:

"Danmarks Naturfredningsforening har flere kritikpunkter af de faglige betragtninger, der ligger til grund for Århus amts beslutning. DN vurderer desuden, at amtets indstilling primært skyldes den økonomi, som konsulenten lægger til grund for gennemførelsen af projektet. Imidlertid finder DN at udgifterne til rydning af træer og krat, som anføres til 375.000 kr. af de anslåede samlede udgifter på 500.000 kr., er alt for højt sat i forhold til de rydninger, der er behov for.

Konsulentrappen fastslår, at der findes mange højmoseplanter i området. Til plantelisten skal dog også føjes den vigtige højmoseplante tranebær, der forekommer i beskedent tal. Rapporten fastslår endvidere, at vandstanden vil kunne hæves, således at mosedannelsen fremmes.

Rapporten vurderer, at der vil gå en meget lang årrække, før tørvemosdannelsen er blevet så omfangsrig, at væksten udelukkende kan ske ved hjælp af nedbørsvand, og at dette vil kræve en betydelig plejeindsats i den mellemliggende periode. Rapporten påpeger endelig, at den fremtidige mose under alle omstændigheder vil få et mere næringsrigt præg, alene pga. den stærkt forøgede kvælstofdeposition fra atmosfæren.

Danmarks Naturfredningsforening finder ikke, at der er nogen rimelighed i at argumentere mod genopretning, fordi atmosfærens indhold af kvælstofforbindelser er stærkt forøget som følge af landbruget. Der bliver jo arbejdet på at nedbringe indholdet, og regeringen har bebudet en ammoniakhandlingsplan. Desuden er det moseareal, der skal ge-

noprettes til højmose, beskyttet mod direkte tørdeposition fra de omgivende landbrugsområder, fordi arealet er omgivet af krat og skov.

Det er DN's vurdering, at selv genopretning af en åben højmose på bare 1-2 ha vil være værdifuld. Naturlige højmoser med dertil hørende karakteristisk plante- og dyreliv kan være ganske små - endog væsentligt under 1 ha i udstrækning. Det vigtigste område i Blegmosen (området mod nord) er i dag en mosaik af træopvækst og åbne partier med tør, hedeagtig mose med spredte, små tørvegrave. På dette areal vil en vandstandshævning kombineret med en rydning af opvækst kunne skabe udmærkede betingelser for højmosens karakteristiske plante- og dyrearter samt bevirke, at højmosen atter begynder at fungere med egentlig tørvedannelse. Da opvæksten langt fra dækker hele arealet, vil en rydning af f.eks. blot én ha efter DN's vurdering være tilstrækkelig til at genskabe en højmoseflade af stor værdi.

Rydning af og bortskaffelse af opvækst (af hensyn til højmosen skal alt væk - både brændetræ og grenaffald) vil naturligvis være ressourcekrævende. Imidlertid er arbejdet ikke mere omfattende, end at det må kunne klares med hjælp fra f.eks. et antal selvskovere mod at de får træet til brænde. Der bliver en udgift til bortkørsel af grene (evt. flisning og bortkørsel), men denne vil under alle omstændigheder være en langt under 375.000 kr.

Fjernelse af opvækst vil sandsynligvis blive nødvendigt af og til i de efterfølgende år, indtil højmosen atter er i god vækst, hvorefter pleje ikke er nødvendig, da en aktiv og velfungerende højmose under de nuværende danske klimaforhold ikke gror til. Den nødvendige pleje må kunne klares gennem et lokalt, frivilligt engagement fra f.eks. DN's lokalafdeling.

De reelle udgifter til rydning af opvækst og efterfølgende pleje efter den ovenfor skitserede model bør naturligvis beregnes nøje. DN vurderer dog alt i alt, at genopretningen af højmosen ved en smule smidighed vil kunne gennemføres med et godt resultat for et beløb, som er langt under (formentlig et godt skytte under halvdelen af) de 500.000 kr., der anføres i konsulentrapporten.

Samlet finder DN således, at fredningsforslaget er både naturmæssig og økonomisk realiserbart".....

Fredningsnævnet har yderligere anmodet Skov og Naturstyrelsen, Naturbeskyttelseskontoret, om en uddybende udtalelse, og i skrivelse af 11. oktober 2000 fra Skov og Naturstyrelsen hedder det bl.a.:

"Amtet skriver i sit brev, at det er teknisk muligt at hæve vandstanden samt at bortlede drænvand fra de opstrøms beliggende dyrkede arealer uden om Blegmosen. Der er dog visse praktiske forbehold og omkostningsniveauet er højt.

Dertil kommer, at det er relativt usikkert om der kan genskabes en højmosse af en høj kvalitet, og amtet vurderer derfor, at projektet er for dyrt i forhold til de sikre resultater.

Danmarks Naturfredningsforening anfægter i sit brev amtets synspunkter. Foreningen mener, at prisen kan holdes nede bl.a. ved at bruge selvskovene, ligeledes kan den efterfølgende pleje formodentlig klares ved et lokalt frivilligt engagement.

Danmarks Naturfredningsforening anfører desuden, at bare den nødvendige indsats ydes igennem naturgenopretning, vil der skabes udmærkede vækstbetingelser for højmosens karakteristiske dyre- og plantearter, herunder den egentlige tørvedannelse.

Således mener Danmarks Naturfredningsforening at projektet både økonomisk og naturmæssigt er muligt at gennemføre.

Som Skov- og Naturstyrelsen skrev i brev af 19. oktober 1999 er styrelsen principielt enig i, at højmoser er en naturtype, der bør beskyttes og plejes i nødvendigt omfang. Styrelsen mener imidlertid også, at et forventet resultat bør ses i forhold til indsatsen.

Det er styrelsens opfattelse, at sandsynligheden for at højmoservegetationen kommer igen forekommer ret beskeden, og styrelsen er derfor enig med amtet i, at det samlede ressourceforbrug i dette tilfælde er for stort i forhold til de naturforbedringer, som med sikkerhed kan opnås".

III.

FREDNINGSNÆVNETS BESLUTNING

Fredningsnævnet kan tiltræde, at højmoser er en naturtype der bør beskyttes og plejes i nødvendigt omfang.

Ved afgørelsen i den konkrete sag lægger nævnet vægt på, at såvel Århus Amt som Skov- og Naturstyrelsen finder det usikkert, om der kan genskabes højmosse af høj kvalitet det pågældende sted.

Nævnet kan på baggrund af konsulentrapporten og udtalelserne fra Århus Amt og Skov- og Naturstyrelsen tiltræde, at det samlede resourceforbrug til genskabelse af højmosen er for stort i forhold til de naturforbedringer, som med sikkerhed kan opnås, hvorfor Fredningsnævnet ikke finder grundlag for at gennemføre det fremsatte fredningsforslag.

KONKLUSION:

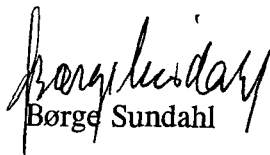
Den af Danmarks Naturfredningsforening rejste sag om fredning af Blegmose afvises.

Klagevejledning:

Afgørelsen kan efter naturbeskyttelseslovens § 43, jf. § 87, stk. 1, inden 4 uger påklages til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K.

Klageberettigede er:

Ejere og brugere af ejendommene, statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, enhver der under sagen har givet møde for nævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse og organisationer m.v., som må antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Børge Sundahl

Mogens Beier

Benny Busk